המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פא.

כסיפא. מילן שגדל כיס ויקר הרבה וקורין קורייי"ל: **ערי.** מילן שגדילין בו ביי"ש וקורין לדייי"ר: **ודולבי.** קייסטעיי"ר: **מתני' הקונה שני אילנות.** סתמא לא קנה קרקע סביביו כלל ואפי' מקום האילן והרי הוא כמי שקנאן לפירותיו שכשיבש יעקרנו וילך: **קנה קרקע.** דמשבי להו שדה האילן: **הגדילו.** הרמיבו הענפים הרבה: **לא ישפה.** לא יקלון אותן בעל הקרקע אע"פ שהאל רע לבית השלחן דכיון דאין לו קרקע לבעל האילנות שהרי שעבד לו שדהו לצורך האילנות כל זרבן שעל מנת כן לקחן: **גזע.** כגמרא [פב.] מפרש: **שלו.** של בעל האילן דמגוף אילנות קאמר: **של בעל הקרקע.** דכיון דמתחת לקרקע יוצא מקרקעו גדל: **אם מפו.** יבשו: **אין לו קרקע.** ליטע אילן אחר במקומן: **קנה קרקע.** דמשיבי שדה האילן. וכגמ' מפרש כמה יש לו קרקע והיאך נטועים דמצטרפי [פס.]: **הגדילו.** חוץ לקרקע שלהן: **ישפה.** המוכר דכיון דאין נטועין בשל מוכר כי אם בקרקע של לוקח והמוכר לא שעבד לו קרקע שלו אינו מניחן ליכנס בשלו מאחר שמזיקין לו: **גמ' חנן התם.** במסכת בכורים: **ואינו קורא.** לפי שלא קנה קרקע ולא קרינא ביה פרי האדמה אשר נתתה לי (דברים כו). ולקמיה פריך ח"כ למה מביא: **מביא וקורא.** ור"מ לטעמיה דס"ל קנה קרקע אבל באילן אחד מודה: **מחייב.** להביא בכורים בלוקח פירות שבאילן ואותה שביכרה תחלה קושר בה גמי לידע שמבכרת היא והאי דקתני הקונה שני אילנות משום דבגן נקט להו דאילו רבי מאיר אפי' באילן אחד שאין לו קרקע מביא וקורא: **משנה יפיה.** הך דבכורים: **אלא ש"מ מחייב היה ר"מ כו'.** והכי קאמר אפי' אם כדבריכם כן הוא דשני אילנות אין להן קרקע אפי' הכי מביא וקורא ולא מיישיגן לקרקע גבי מקרא בכורים: **והכתיב אשר תביא מארצך.** אבל לוקח פירות לא מביא ולא קורא: **והכתיב אדמתך.** ולאשים בכורי אדמתך תנא: **למעוטי אדמה עכו"ם.** אם יש לו לעכו"ם קרקע בארץ ישראל ולקח ממנו פירות אין מביא מהן בכורים. ונראה בעיני דהכי גרסינן והכתיב אדמתך אדמתך שני פעמים כתיב ראשית בכורי אדמתך בספר ואלה שמות בואלה המשפטים [כג] ובכי תשא [לד] וקמשני חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר שהרי הגר עצמו מן המביאין ולא קורין הוא כדתנן במסכת בכורים (פ"א מ"ד) אין יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו [דברים כו] ואתה האי קרא למעוטי דהקונה מפירות קרקע שלו לא מביא ולא קורא: **פיוכפא.** ולכ הגר קראי לעניל מידרשי בספרי [פרשת כי תבא] ובמסכת בכורים בפרק קמא: כשאין לו תשיב חובת הגוף: **למעוטי** אדמת עכו"ם. דשב"ס גרס והא תרי אדמתך כתיבי ולפי שקשה לו מידך אדמתך למה לי מגיה הספרים והא כתיבי תרי אדמתך חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר וכאנס דחק עצמו דחד אדמתך דרשינן בפ"ק דבכורים הנטע בתוך שלו והבריך לתוך של חבירו או לתוך של רבים הרי זה אינו מביא משום דכתיב אדמתך עד שיהו כל הגידולים מאדמתך ודוקא לוקח פירות מביא וקורא לר"מ ולא מבריך בשל חבירו דכיון דקנה מחבירו מתיב אדמתך ועוד לית לן למעוטי לוקח מגר כיון דגר עצמו בר הבאה הוא כדתנן [שם פ"א מ"ד] אלו מביאים ולא קורין הגר מביא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ומכח ההיא משנה לא היה מגיה רבינו תם לגרים לברך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחלת לאבותינו ארץ טובה וקתני נמי [שם] כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו ולר"י נראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כהיא משנה אלא כר"י דפליג עלה כדאיתא בירושלמי [בכורים פ"א] דאמר תני בשם ר"י גר עצמו מביא וקורא מאי טעמא דאמר קרא [בראשית יז] כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היה אב לאדם מכאן ואילך לכל גויים ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כר"י עובדא אתא קומי רבי אבהו ואורי כר"י והא דאמר בפרק בתרא דמכות (דף יט.) כיון דאיכא גר דבעי למימר אשר נשבע לאבותינו ולא מצי אמר אחי שפיר כר"י וסמיך אנתא לנו דסיפיה דקרא והא דאמר ר"י בירושלמי דמביא וקורא דוקא גר מבני קיני מותן משה דמצי אמר לתת לנו שנעלו מלך בארץ כדכתיב והיה הטוב ההוא אשר ייטיב וגו' והטבנו לך (במדבר י) שנתנו להן דושנה דיריחו כדאמר בספרי והכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר"י אומר כל הגרים מביאים ואינם קורים ובני קיני חותן משה מביאים וקורים ור"ת אומר דהיא דירושלמי משבשתא היא דהיכי מצי למימר גר קורא אפי' מבני קיני אדמי אבי דהיינו יעקב וירד מצרימה וירעו אותנו ויוציאונו והיא דתוספתא מוקי באמו מישראל דמצי אמר לאבותינו וכן לתת לנו אם הוא מבני קיני ופליג אמתניתין דתם' בכורים דקתני באמו מישראל מביא וקורא ולר"י נראה דמתניתין נמי אייתי בני קיני ולא פליג משום דאמו מישראל לא מהני ליה למימר לתת לנו דהא אמו עצמה אינה קוראה כדתנן במתניתין (בכורים פ"א מ"ב) האשה והעבד וטומטום ואנדרוגינוס אינן קורין ולא נטלו חלק בארץ דממעטן להו בספרי מתים לפי פקודיו (במדבר כו) אע"פ שהיה להן חלק ע"י ירושה כ"ש הוא דלא קרי דלא עדיף מאמו: **ההוא** למעוטי **אדמת עכו"ם.** תימה לרשב"א אמאי איצטריך הא לר"מ יש קנין לעכו"ם בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר דתנן (ע"ז דף כ:) אין משכירין בתים לעכו"ם בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ומפרש בגמ' (שם כא.) מאי ואין צריך לומר שדות דמעשר עמי ונראה לר"י דדלמא מהכא הוא דגמר בכל דוכתי דיש קנין מיהו אומר רשב"א דהיא דע"ז (דף כא. ושם) יש לומר אפי' כאמן דאמר אין קנין ושם מפורש[1]: ודלמא

ערמונים. מכאן מוכיח רבינו תם דערמונים אין זה שקורין קשטניי"ם דהא כפ' לולב הגזול (סוכה דף לב:) אמר ענף עץ עבות שענפיו חופין את עצו ואיתה (זה) הוי אומר זה הדס ופריך ואימא זיתים בענין עבות וליכא ואימא דולבא ואי ערמון שהוא דולבא היינו קשטניי"ם מאי פריך הלא אינו עץ עבות: **ממא'** מדקתני משנה יתירה. [2]וא"ת והא דתנא בסיפא במסכת בכורים (פ"א משנה יא) הקונה שלשה אילנות בתוך של חבירו מביא וקורא ר"מ אומר אפי' שנים אמאי איצטריך ההיא משנה קרקע ג"כ דרבנן קונה קרקע ג"כ בסיפא דמביא וקורא וכי תימא איידי דנקט ר"מ שנים מביא וקורא נקט נמי שלשה לרבנן דמביא וקורא מ"מ אמאי איצטריך הו דבכי ר"מ בסיפא דקתני ר"מ אומר אפי' שנים מביא וקורא וכי תימא איידי דתנא רבנן תנא נמי ר"מ ג"כ מאי קשיא ליה הכא משנה יתירה דלמא איידי דתנא רבנן תנא נמי ר"מ דלרבנן איצטריך לאשמועינן דמביא ואינו קורא דלקמן בעי מאי טעמא דרבנן בשני אילנות ועוד תימה לרשב"א דאי מחייב ר"מ בלוקח פירות מן השוק דקאמר ר"מ אפי' שנים הוה ליה למימר אפי' לקח פירות מן השוק: **ההוא** למעוטי **חוצה לארץ.** והכי נמי דיש בפרק ראשית הגז (חולין דף קלו. ושם) מדלא למעוטי מוצה לארץ ותימה אמאי איצטריך מיעוטא הא אמר בסוף פ"ק דקדושין (דף לז:) כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ ויש מפרשים משום דבכורים איתקשו לבשר בחלב דכתיב (שמות כג) ראשית בכורי אדמתך וגו' לא תבשל גדי בחלב אמו[1] ובמכלתא בהדיא מקיש להו וס"ל שיהו נוהגין אף בחוצה לארץ כמו בשר בחלב ולרשב"א נראה דלא משיבי בכורים מצוה תלויה בארץ דלא דמי לתרומה ומעשר וחלה דהתם גוף הפירות מחויבין בתרומה דטבל ניתנו ואסורין באכילה ולכך משונין הן תלוין בארץ אבל בכורים אין המיוב תלוי בפירות אלא באדם דאין נאסרין באכילה אע"פ שלא הפרים מהן בכורים ועוד מדלא חייב תרומה ומעשר עד שיתמרח בכרי מוכח שהחיוב תלוי בפירות לפי שלא הגיע עדיין זמן חיובן אבל בכורים ודאי חובת הגוף יניהו כע"ז דילפינן מיניהו בקדושין (דף לז.) שאין החיוב תלוי בפירות אלא באדם ואפי' בעודן באילן מתחייב כדתנן במסכת בכורים (פ"ג מ"ו) כיצד מפרישין בכורים יורד אדם לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה אשכול שביכר קושרו בגמי ואומר הרי אלו בכורים ואע"ג דאם אין לו [אינו] חייב לקנות מ"מ חובת הגוף יניהו כמו חובת גילת דאין חייב לקנות טלית דאם אין לו תשיב חובת הגוף: **למעוטי** אדמת עכו"ם. דשב"ס גרס והא תרי אדמתך כתיבי ולפי שקשה לו מידך אדמתך למה לי מגיה הספרים והא כתיבי תרי אדמתך חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר וכאנס דחק עצמו דחד אדמתך דרשינן בפ"ק דבכורים הנטע בתוך שלו והבריך לתוך של חבירו או לתוך של רבים הרי זה אינו מביא משום דכתיב אדמתך עד שיהו כל הגידולים מאדמתך ודוקא לוקח פירות מביא וקורא לר"מ ולא מבריך בשל חבירו דכיון דקנה מחבירו מתיב אדמתך ועוד לית לן למעוטי לוקח מגר כיון דגר עצמו בר הבאה הוא כדתנן [שם פ"א מ"ד] אלו מביאים ולא קורין הגר מביא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ומכח ההיא משנה לא היה מגיה רבינו תם לגרים לברך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחלת לאבותינו ארץ טובה וקתני נמי [שם] כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו ולר"י נראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כהיא משנה אלא כר"י דפליג עלה כדאיתא בירושלמי [בכורים פ"א] דאמר תני בשם ר"י גר עצמו מביא וקורא מאי טעמא דאמר קרא [בראשית יז] כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היה אב לאדם מכאן ואילך לכל גויים ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כר"י עובדא אתא קומי רבי אבהו ואורי כר"י והא דאמר בפרק בתרא דמכות (דף יט.) כיון דאיכא גר דבעי למימר אשר נשבע לאבותינו ולא מצי אמר אחי שפיר כר"י וסמיך אנתא לנו דסיפיה דקרא והא דאמר ר"י בירושלמי דמביא וקורא דוקא גר מבני קיני מותן משה דמצי אמר לתת לנו שנעלו מלך בארץ כדכתיב והיה הטוב ההוא אשר ייטיב וגו' והטבנו לך (במדבר י) שנתנו להן דושנה דיריחו כדאמר בספרי והכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר"י אומר כל הגרים מביאים ואינם קורים ובני קיני חותן משה מביאים וקורים ור"ת אומר דהיא דירושלמי משבשתא היא דהיכי מצי למימר גר קורא אפי' מבני קיני אדמי אבי דהיינו יעקב וירד מצרימה וירעו אותנו ויוציאונו והיא דתוספתא מוקי באמו מישראל דמצי אמר לאבותינו וכן לתת לנו אם הוא מבני קיני ופליג אמתניתין דתם' בכורים דקתני באמו מישראל מביא וקורא ולר"י נראה דמתניתין נמי אייתי בני קיני ולא פליג משום דאמו מישראל לא מהני ליה למימר לתת לנו דהא אמו עצמה אינה קוראה כדתנן במתניתין (בכורים פ"א מ"ב) האשה והעבד וטומטום ואנדרוגינוס אינן קורין ולא נטלו חלק בארץ דממעטן להו בספרי מתים לפי פקודיו (במדבר כו) אע"פ שהיה להן חלק ע"י ירושה כ"ש הוא דלא קרי דלא עדיף מאמו: **ההוא** למעוטי **אדמת עכו"ם.** תימה לרשב"א אמאי איצטריך הא לר"מ יש קנין לעכו"ם בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר דתנן (ע"ז דף כ:) אין משכירין בתים לעכו"ם בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ומפרש בגמ' (שם כא.) מאי ואין צריך לומר שדות דמעשר עמי ונראה לר"י דדלמא מהכא הוא דגמר בכל דוכתי דיש קנין מיהו אומר רשב"א דהיא דע"ז (דף כא. ושם) יש לומר אפי' כאמן דאמר אין קנין ושם מפורש[1]: ודלמא

כסיתא איכא דאמרי ערונים ערמונים אלמוגים ערונים ערי ערמונים דולבי אלמוגים כסיתא: **מתני'** [1א]הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו הרי זה לא קנה קרקע רבי מאיר אומר קנה קרקע הגדילו לא ישפה [1ב]והעולה מן הגזע שלו ומן השרשים של בעל הקרקע [1ג]ואם מתו אין לו קרקע [2]קנה שלשה קנה קרקע [2א]הגדילו ישפה [2ב]והעולה מן הגזע ומן השרשין שלו [2ג]ואם מתו יש לו קרקע: **גמ'** [3]תנן התם [3א]הקונה שני אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא ר"מ אומר מביא וקורא אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות [4] מן השוק ממאי מדקתני משנה יתירא מבדי תנא ליה דיש לו קרקע פשיטא דמביא וקורא אלא ש"מ מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות מן השוק והא כתיב [1]אשר תביא מארצך ההוא [2]למעוטי חוצה לארץ והא כתיב [3]אדמתך למעוטי אדמת עכו"ם והכתיב [4]אשר נתתה לי דיהבת לי זוזי וזבני בהו מתיב רבה [5]הקונה אילן אחד בתוך של חבירו [6]מביא ואינו קורא לפי שלא קנה קרקע דברי ר"מ תיובתא א"ל ר"ש בן אליקים לר' אלעזר מאי

[1] [1] [1] [2] [2] [2] [3] [3] [4] [5] [6]